

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2006

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 24 Μαΐου 2006

08.00 π.μ. – 11.00 π.μ.

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΦΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Μονάδες 20)

Να διαβάσετε το πιο κάτω κείμενο και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Είναι γνωστό ότι η τεχνολογία ως συνολική κοινωνική λειτουργία έχει αποφασιστική σημασία για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Ένα τμήμα της τεχνολογίας αυτής είναι οι τεχνικές παραγωγής, ενώ το σημαντικότερο τμήμα της αποτελούν οι μέθοδοι, γνώσεις και επινοήσεις που αφορούν την τεχνολογική ανάπτυξη. Η δεύτερη αυτή διάσταση της τεχνολογίας επιτυγχάνεται μέσα από μια προγραμματισμένη και αρμονική σύζευξη της έρευνας (βασικής και εφαρμοσμένης), της εκπαίδευσης και των τεχνολογικών επιτευγμάτων.

Η εκπαίδευση νοείται ως τμήμα της παιδείας που με το ευρύτερο περιεχόμενό της δε στοχεύει μόνο στην τεχνικο-επιστημονική κατάρτιση, αλλά και στην ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας, καθώς και στη γενικότερη κοινωνική και πολιτιστική πρόοδο. Ακόμη, η έρευνα για την προαγωγή της τεχνολογίας νοείται εδώ ως ένα λειτουργικό τμήμα της παιδείας, που συμβάλλει όχι μόνο στην εκπαίδευση ενός άριστα εκπαιδευμένου τεχνικο-επιστημονικού προσωπικού, αλλά και στην υποβοήθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης μέσα από την επινόηση νέων μεθόδων, μέσων, γνώσεων, πληροφοριών και τεχνικών.

Σημαντικές περιοχές έρευνας, οι οποίες αποτελούν τη φυσική έκφραση ενός σωστού κοινωνικού σχεδιασμού, που ανεβάζει αισθητά την ποιότητα της ζωής μας, είναι ο έλεγχος της αποκέντρωσης και της προστασίας του περιβάλλοντος, τα συστήματα

βελτίωσης των εργασιακών συνθηκών, οι τεχνολογίες της ιατρικής και βιολογικής έρευνας, καθώς και η έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες, ιδιαίτερα στις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στον τρόπο ζωής και οργάνωσης των κοινωνιών.

Όλα τα παραπάνω δείχνουν ότι η **τεχνολογία είναι ένα μέσο που απελευθερώνει ανθρώπινες δυνατότητες, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν θετικά για το καλό της ανθρωπότητας ή και αρνητικά για τη συντριβή της. Επομένως, το πρόβλημα δεν έγκειται στη φύση της τεχνολογίας, μα στη δυνατότητα σωστής χρήσης της από τον άνθρωπο.** Η αξιοποίησή της με βάση τις κοινωνικές προτεραιότητες είναι διαδικασία πάντα θετική και επιβεβλημένη, που δίνει αισιόδοξα μηνύματα και προοπτικές για το μέλλον του ανθρώπου.

Μια τέτοια όμως επικέντρωση στην ευτυχία του ανθρώπου οδηγεί σε κοινωνικές δομές που καταξιώνονται μέσα από την προαγωγή της επιστήμης και της παιδείας: μιας παιδείας με περιεχόμενο τέτοιο που να δίνει γνώσεις και ικανότητες για την άσκηση της συλλογικότητας, της συνείδησης και της ευθύνης. Έτσι, το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού συστήματος θα ευνοεί τη γνωριμία παραγωγικών, τεχνολογικών και οικονομικών εννοιών, που δε θα αντιστρατεύονται την ανθρωπιστική παιδεία και τη σημασία και αποτελεσματικότητα της ανθρώπινης νόησης.

Αυτή η αντίληψη στο περιεχόμενο της παιδείας απαιτεί πλήρη εναρμόνιση των χειρωνακτικών και διανοητικών ικανοτήτων στα σχολικά προγράμματα, σύζευξη της γνώσης με την παραγωγική διαδικασία, καθώς και σύνδεση του σχολείου με τη ζωή, την εργασία και την κοινωνία.

Έτσι τελικά οδηγούμαστε σε μια εκπαιδευτική διαδικασία που δεν ενδιαφέρεται μόνο για την προσαρμογή του ατόμου στις κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες του τόπου, μα κύρια για τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και ευτυχισμένου πολίτη, που θα έχει **πλατιά ενημέρωση** και ενεργό συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, οι οποίες θα χαρακτηρίζονται από υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης.

Αρτ. Αθανασάκης, «Παιδεία-έρευνα-τεχνολογία» (διασκευή),
Νέα Παιδεία, τεύχος 36, 1985

Ερωτήσεις:

- A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου με δικά σας λόγια (80-100 λέξεις).
(μονάδες 8)
- A2. Έτσι τελικά οδηγούμαστε σε μια εκπαιδευτική διαδικασία που δεν ενδιαφέρεται μόνο για την προσαρμογή του ατόμου στις κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες του τόπου, μα κύρια για τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και ευτυχισμένου πολίτη, που θα έχει πλατιά ενημέρωση και ενεργό συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, οι οποίες θα χαρακτηρίζονται από υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης.

- (α) Ποιοι είναι οι στόχοι της εκπαίδευσης όπως παρουσιάζονται από το συγγραφέα στο πιο πάνω απόσπασμα;
(μονάδες 2)
- (β) Πώς αντιλαμβάνεστε την έννοια «πλατιά ενημέρωση»; Να αναφέρετε τρεις τρόπους με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί.
(μονάδες 6)
- A3. (α) Να βρείτε και να γράψετε δύο δομικά μέρη/στοιχεία της πρώτης παραγράφου (*Είναι γνωστό ... επιτευγμάτων*).
(μονάδες 2)
- (β) Να δώσετε πλαγιότιτλο στη δεύτερη παράγραφο (*Η εκπαίδευση ... τεχνικών*).
(μονάδες 2)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ**(Μονάδες 10)**

- B1. Να ξαναγράψετε τις πιο κάτω φράσεις αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμές τους, χωρίς να αλλάξετε το νόημα των φράσεων και το γραμματικό τύπο των λέξεων:
- έχει αποφασιστική σημασία
 - διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πολίτη
 - προαγωγή της τεχνολογίας
- (μονάδες 3)
- B2. Να δώσετε ένα αντίθετο για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις:
- βελτίωσης
 - καταξιώνονται
 - αντιστρατεύονται
- (μονάδες 3)
- B3. Να γράψετε (α) ένα παράγωγο ουσιαστικό και (β) ένα παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα:
- συμβάλλει
 - νοείται
 - απελευθερώνει
 - ευνοεί
- (μονάδες 4)

**ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΕΚΘΕΣΗ
(450-500 λέξεις)**

(Μονάδες 40)

Τονίζεται ότι δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που μπορεί να αποκαλύψει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητά σας.

Η τεχνολογία είναι ένα μέσο που απελευθερώνει ανθρώπινες δυνατότητες, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν θετικά για το καλό της ανθρωπότητας ή και αρνητικά για τη συντριβή της. Επομένως, το πρόβλημα δεν έγκειται στη φύση της τεχνολογίας, μα στη δυνατότητα σωστής χρήσης της από τον άνθρωπο.

Σε ομιλία σου σε ενδοσχολικό μαθητικό συνέδριο, με θέμα το ρόλο της τεχνολογίας στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου, καλείσαι ως εκπρόσωπος της τάξης σου να αναφερθείς στα προβλήματα που δημιουργούνται από την κακή χρήση της τεχνολογίας και να προτείνεις συγκεκριμένους τρόπους αξιοποίησής της για το καλό της ανθρωπότητας.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(Μονάδες 30)

Να διαβάσετε τα κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

I. Γ. Ιωάννου, +13-12-43

Τότε που πρωτοζύγωσα, το σκάψιμο με την αξίνα είχε προχωρήσει. Εξάλλου δεν τον είχαν θαμμένο καθόλου βαθιά. Μάλλον γυναίκες θα είχαν φροντίσει για την ταφή του. Σε λίγο, ένα ένα, άρχισαν να ξεφυτρώνουν τα κόκαλα. Ήταν κατακίτρινα, με λίγο καστανό χρώμα κολλημένο πάνω τους. Η γυναίκα, μ' ένα τσεμπέρι στο κεφάλι, σχεδόν γονατιστή, αφού τα ξέπλενε λίγο με κόκκινο κρασί, τ' αράδιαζε ευλαβικά μέσα σε μια κάσα χαρτονένια, απ' αυτές της αμερικάνικης βοήθειας. Σε όλα αυτά δεν υπήρχε τίποτα το αηδιαστικό ή το τρομαχτικό. Άλλωστε το παιδάκι ήταν δεκάξι χρονών όταν μαρτύρησε. Και πιστεύω, χωρίς αμφιβολία, πως θα έχει αγιάσει. Στο χώμα δίπλα ήταν μπηγμένο ένα κεριά και στο θυμιατό σιγόκαιγε θυμίαμα. Ευωδίαζε όλος ο τόπος. Λέξη δεν έλεγαν, ούτε ακουγόταν κλάμα. Καταλάβαινα πως τα μάτια τους τρέχαν, γι' αυτό έσκυπα το κεφάλι μου προς το χορτάρι και δεν προσπαθούσα ούτε τολμούσα να τους κοιτάζω. Πολύ ήταν και που με άφηναν κοντά τους μια τέτοια ώρα.

Μονάχα όταν βρέθηκε το κρανίο, άκουσα τον αδελφό να λέει βραχνά: η χαριστική βολή. Ήταν μια μικρή τρύπα λίγο πιο πάνω απ' το μέτωπο. Είχα γίνει πια ένα με το χώμα, έτσι ένιωθα. Τώρα σκέφτομαι πως έπρεπε να προσκυνήσω, αν και είμαι τόσο ανάξιος. Κοίταζα συνεχώς ένα βραχάκι κοντά μου και τις λειχήνες του. Αυτό σίγουρα θα ήταν και τότε εδώ, και το παιδί θα το είδε· ίσως και να το ζήλεψε. Μπορεί να ήταν και κείνο το αρκετά μεγάλο δέντρο, αν και δεν αποκλείεται να

έχει μεγαλώσει πιο γρήγορα, εφόσον βρήκε άφθονο λίπασμα από τόσο αίμα και τόσες εκατοντάδες κορμιά. Καλά θα ήταν να μπορούσε να μεταμορφώνεται ο άνθρωπος, όταν πέφτει σε μεγάλο κίνδυνο, ή ν' ανοίγει η γη και να τον κρύβει. Εγώ τουλάχιστο έτσι παρακαλούσα, όταν βρέθηκα σε κάτι τιποτένιους κινδύνους, που είναι ντροπή και να τους σκέφτομαι ακόμα. Πάντως θυμούμαι πως εκείνες τις στιγμές λάτρευα και πρόσεχα, όσο ποτέ, τα άψυχα, αλλά και τα έντομα και τα φυτά και τα πουλιά. Σ' αυτό ακριβώς στηρίζομαι και πιστεύω πως έτσι θα 'νιωσε κι αυτός εκείνη την ώρα. Εξάλλου ήταν της ηλικίας μου. Δεν ήταν δυνατό να διαφέρω και τόσο πολύ απ' τους άλλους. Άνθρωπος είμαι και εγώ. Κι όμως η κάποια διαφορά είναι που με καίει.

Ερώτηση Δ1:

- (α) Στο πιο πάνω απόσπασμα ο αφηγητής πιστεύει πως το δεκαεξάχρονο παιδί «έχει αγιάσει». Ποια στοιχεία του αποσπάσματος επιβεβαιώνουν την πεποίθησή του αυτή;
- (μονάδες 5)
- (β) Με ποια συμπεριφορά και ποιες σκέψεις ο αφηγητής υποδηλώνει τη δική του αναξιότητα απέναντι στο παιδί;
- (μονάδες 5)

II. Γ. Σεφέρης, Σαλαμίνα της Κύπρος

.....
 - Ναι· όμως ο μαντατοφόρος τρέχει
 κι όσο μακρύτερος κι αν είναι ο δρόμος του, θα φέρει
 σ' αυτούς που γύρευαν ν' αλυσοδέσουν τον Ελλησποντο
 το φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας.

Σαλαμίνα, Κύπρος, Νοέμβρης '53

Οδ. Ελύτης, Άξιον Εστί

δ'

ΕΝΑ το χελιδόνι	*	κι η Άνοιξη ακριβή
Για να γυρίσει ο ήλιος	*	θέλει δουλειά πολλή
Θέλει νεκροί χιλιάδες	*	να 'ναι στους Τροχούς
Θέλει κι οι ζωντανοί	*	να δίνουν το αίμα τους.
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μ' έχτισες μέσα στα βουνά
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μ' έκλεισες μες στη Θάλασσα!
Πάρθηκεν από μάγους	*	το σώμα του Μαγιού
Το 'χουνε θάψει σ' ένα	*	μνήμα του πέλαγου
Σ' ένα βαθύ πηγάδι	*	το 'χουνε κλειστό
μύρισε το σκοτάδι	*	κι όλη η Άβυσσο.

Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μέσα στις πασχαλιές και Συ
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μύρισες την Ανάσταση!
Σάλεψε σαν το σπέρμα	*	σε μήτρα σκοτεινή
Το φοβερό της μνήμης	*	έντομο μες στη γη
Κι όπως δαγκώνει αράχνη	*	δάγκωσε το φως
Έλαμψαν οι γιαλοί	*	κι όλο το πέλαγος.
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	μ' έζωσες τις ακρογιαλιές
Θέ μου Πρωτομάστορα	*	στα βουνά με θεμέλιωσες!

Ερώτηση Δ2:

- (α) Στα δύο πιο πάνω αποσπάσματα υπάρχουν αισιόδοξα μηνύματα. Να τα επισημάνετε και να τα αναλύσετε με συντομία.

(μονάδες 8)

- (β)

<i>Θέ μου Πρωτομάστορα</i>	*	<i>μ' έζωσες τις ακρογιαλιές</i>
<i>Θέ μου Πρωτομάστορα</i>	*	<i>στα βουνά με θεμέλιωσες!</i>

Αποδώστε το νόημα του πιο πάνω δίστιχου.

(μονάδες 4)

III. Αλ. Παπαδιαμάντης, *Η Φόνισσα*

Η γραία Χαδούλα από της ημέρας εκείνης έζησε ζωήν τύψεων, ανησυχίας, και μ' εξωτερικόν σχήμα ως να είχε τέφραν επί της κόμης της ψαράς, τόσον ελαφρώς κυπτήν και ακίνητον ετήρει την κεφαλήν της, και ως να εφόρει την μακράν μαύρην μανδήλαν της ως σάκκον μετανοίας. Όταν εμβήκεν η Μεγάλη Σαρακοστή, άρχισε να συχνάζη εις την εκκλησίαν, έκαμνε πολλές και βαθείας γονυκλισίας, εμελέτα να εξομολογηθή, και ανέβαλλεν. Ενήστευεν άνευ ελαίου ξηροφαγούσα τας πέντε ημέρας εκάστης εβδομάδος, και είχε βαστάξει «τρίμερο» την πρώτην εβδομάδα και το μεσοσαράκοστον. Εντρέπετο να βλέπη την κόρην της, την Δελχαρώ, και απέφευγε ν' αντικρύσει το βλέμμα της.

.....
Εισήλθεν εις τον έρημον ναϊσκον, άναψεν έν κηρίον, το οποίον είχεν εις το καλάθι της μαζί με ολίγα πυρεία, κ' έκαμε τρεις στρωτάς γονυκλισίας εμπρός εις την τοιχογραφίαν την ημιεφθαρμένην.

Ερώτηση Δ3:

Η Φραγκογιαννού «κατά κανένα τρόπο δεν αποτελεί την περίπτωση άθεου ατόμου. Αντίθετα, είναι η περίπτωση μιας μεγάλης αμαρτωλής που, αν και επαναστατεί κατά του Θεού, ουδέποτε αρνείται την ύπαρξή του».

(Ιωακείμ-Κίμων Κολλυβάς, περιοδ. «Διαβάζω», αρ. 165, Αθήνα 1987, σελ. 89)

Να υποστηρίξετε την πιο πάνω κριτική άποψη με αναφορές από το απόσπασμα.

(μονάδες 8)

-----ΤΕΛΟΣ-----